

פסקי דומרה, קריאת שמע – שם סי' ע"א (ברוך שם – ע"פ סי' סא סי"ד וסי' סו ס"ב).
אמת ויציב – סי' ע שם.
שמונה עשרה – סי' קו ס"ב.
עלינו – רצוי ומקובל, כעניין של אמונה.

אופן העברת הפתיל בטלית-גדול - לכתחילה ובדיעבד

במענה לשאלה, האם בקשירת הציצית בטלית-גדול כמנהגנו העבירו את הפתיל בנקב הקטן הסמוך לשפת הטלית לאחר שעשו רק קשר אחד מתוך שני הקשרים שב"קשר העליון", האם הטלית כשרה בדיעבד, או שצריך לפתוח ולקשור מחדש.

תשובה: לשון אדמו"ר בסידורו בנידון זה: "לעשות עוד נקב קטן סמוך לשפת הטלית שמצדה לרחבה למעלה מקשר גדול מהזוית שלמטה, ולהעביר שם חוט הכורך שהוא הארוך אחר שעשה הקשר העליון כראוי קודם שיתחיל לכרוך". במהדורה החדשה של שו"ע אדמו"ר, בפסקי הסידור שבסוף ח"א עמ' תריא הערה צח כתבו "ולא קודם הקשר, גם בדיעבד" וציינו ל"זכרונות הגר"י לנדא (כפר חב"ד גיליון 277) בשם כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, שיעוריתורה עמ' רעג, אג"ק חי"ב עמ' ד".

ובשיעוריתורה שם, סוף הערה פא, כתב: "דאם יכניס חוט הכורך תיכף לנקב הקטן, נמצא שחוט הכורך תלוי בשני הנקבים. שנקב אחד הוא למטה מן השיעור. וצריך ששני הנקבים יהיו בתוך השיעור הנ"ל [=קשר גדול, שכתב שם שהוא מעל 3 ס"מ, ולכתחילה 4 ס"מ]. אבל אם כבר עשה הקשר הראשון כראוי, הרי הציצית כל הדר' חוטין כבר קשורין להטלית ותלוין ועומדין כבר בנקב הגדול, שהוא בתוך השיעור, ואח"כ לא איכפת לך מה שמכניס עוד פעם חוט הכורך בנקב הקטן, אחרי שכבר נתלו ונקשרו החוטים כד"ן עכ"ל.

ובספר 'ציצית הלכה למעשה' (תשנ"ה) פ"ז הע' 57* מספר: "והגרא"ח נאה ז"ל היה נוהג תמיד לבדוק ולדקדק על זה, ולהעיר לגדולים וטובים שלא שמו לב לכך", וכמדומני ששמענו זאת מפי זקננו המוהל הרה"ח ר' יעקב יוסף רסקין ז"ל.

מובן שאם לא נעשה עדיין הקשר כראוי, היינו שנעשה רק קשר אחד מתוך הקשר הכפול, אין זה קשר, כאמור בשו"ע רבינו סי' יא סעיף כח "וקושרם זה על גבי זה ב' פעמים, כי האחד לא יתקיים ואינו חשוב קשר כלל" – הרי שכל עוד שאין קשר כראוי לפני העברת הפתיל – הציצית פסולה, וצריך לפתוח את הכל ולעשות את הקשר השני לפני הכנסת הפתיל, ורק אז להמשיך ולקשור את הציצית.

לזכות
האחים התמימים הדגולים לבית
דייטש
הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה
וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
וצוקללה"ה נבג"מ ז"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תקע

ערב שבת-קודש
פרשת שלח
י"ז בסיון ה'תשס"ה

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

סדר התפילה לבנות • אופן העברת הפתיל בטלית-גדול

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

סדר התפילה לבנות

במענה לשאלת רבים בעניין פרטי סדר התפילה לתלמידות בית-ספר חב"ד:

(א) יש לזכור לומר לפחות את הדברים שגששים חייבות בהן, דהיינו:

1. מודה אני.
2. ברכות השחר והתורה, מעל נטילת ידיים עד 'כנגד כולם'.
3. הריני מקבל.
4. פרשת התמיד, מ'ידבר... צו את בני ישראל' עד 'דיח ניהוה לה'.
5. פסוק ראשון של קריאת שמע — מ'שמע' עד 'לעולם ועד'.
6. ברכת 'אמת ויציב', מתחילתה עד סיומה ב'גאל ישראל'.
7. תפילת שמונה-עשרה.
8. עלינו.

(ב) ההוספות: (כמו: מה טובו, ארון עולם, יהי"ר שייבנה ביהמ"ק, שש זכירות) שייכות לבנות, ורובן בענייני אמונה, ויש להוסיפן לפי מצב הזמן וההבנה. כך גם בקשר לפסוקי דזמרה (שלם או מקוצר), ברכת 'יוצר אור' וקריאת-שמע שלימה. רק אחרי כל אלה הייתי חושב על 'קטורת' ו'אנא בכח'.

(ג) צריך להיות 'רגע של שתיקה' בתחילת יום-הלימודים.

(ד) במשך היום יש להקפיד שבנות (עד בת-מצווה) יאמרו את י"ב הפסוקים ומרו"ל.

(ה) מחוץ לשעות הלימודים:

חייבות בתפילת מנחה (רק פ' התמיד ושמו"ע, ורצוי גם 'עלינו') ופטורות מתפילת ערבית.

חייבות בקריאת-שמע שעל המיטה, וגם בכרכת 'אמת ואמונה' (כדאי שיאמרוה שם אחרי ג' הפרשיות בשם ומלכות).

מקורות*:

מודה אני — כיוון שהוא מקביל ל'אלקי נשמה'.

ברכות השחר — ע"פ שו"ע אדמוה"ז סי' מו ס"ד, ספר-השיחות תנש"א ח"א עמ' 134.

ברכות התורה — שם סו"ס מז.

(* באי"ק (כרך כב עמ' נו) מופיע מענה להרה"ח ר' צבי שיחי' הרטמן בנושא, שם כתב הרבי שתפילת התלמידות יכולה להיות קצרה קצת מתפילת התלמידים, ומפנה אותו לברר את הנוהג בזה בבתי-הספר החרדים שבאר"ק ת"י.

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ז בסיון ה'תשס"ה — כ"ד בסיון ה'תשס"ה

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ז בסיון	הלי מכירה. פרק יט-כא.	הלי פרה אדומה. פרק ג.	מל"ת רנג.
ש"ק	י"ח בסיון	פרק כב-כד.	פרק ד.	מל"ת רנג.
א'	י"ט בסיון	פרק כה-כו.	פרק ה.	מל"ת רנב.
ב'	כ' בסיון	פרק כז-ל.	פרק ו.	מל"ת רנב.
ג'	כ"א בסיון	הלי זכיה ומתנה... בפרקים אלו. פרק ז.	פרק ז.	מ"ע רמה.
ד'	כ"ב בסיון	פרק ד-ו.	פרק ח.	מ"ע רמה.
ה'	כ"ג בסיון	פרק ז-ט.	פרק ט.	מ"ע רמה.
ו'	כ"ד בסיון	פרק י-יב.	פרק י.	מ"ע רמה.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זמן זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו', י"ז בסיון	2.57	4.08	4.36	5.39	9.08	12.43	1.19	7.50.3	8.18
ש"ק, י"ח בסיון	2.57	4.08	4.36	5.40	9.08	12.43	1.19	7.50.4	8.18
א', י"ט בסיון	2.58	4.09	4.36	5.40	9.08	12.44	1.19	7.50.5	8.18
ב', כ' בסיון	2.58	4.09	4.37	5.40	9.08	12.44	1.19	7.50.6	8.18
ג', כ"א בסיון	2.59	4.09	4.37	5.40	9.09	12.44	1.19	7.50.7	8.19
ד', כ"ב בסיון	2.59	4.10	4.37	5.41	9.09	12.44	1.20	7.50.7	8.19
ה', כ"ג בסיון	3.00	4.10	4.38	5.41	9.09	12.44	1.20	7.50.7	8.19
ו', כ"ד בסיון	3.01	4.11	4.38	5.41	9.09	12.44	1.20	7.50.7	8.18

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מיינוטין" (שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש
שלח	7.13	8.31	7.28	8.34	7.21	8.35	7.29	8.32
קורח	7.13	8.31	7.29	8.34	7.22	8.35	7.30	8.32

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן

מרו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"י — המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: http://chabad.org.il דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

הצעת פתרונות לספק ברכה על הציצית שלובשים בלילה

בתגובה למה שנאמר ב'התקשרות' בגיליון הקודם על ברכת הציצית:

גם לדעת האומרים שמקווה מהוה הפסק בלבשת הציצית – עדיין אין מוציא אותנו מספק-ברכה, כי לשיטתם – אם אנו פוסקים כהרמב"ם – צריך לברך פעמיים:

גם לפני המקווה וגם אחריו (ואולי צריך לומר שבערב שבת-קודש וכיו"ב צריך לברך שוב על הציצית לאחר המקווה בפעם השנייה).

כך גם לגבי ה'פיתרון' להחליף ציצית בכל בוקר – גם מי שמחליף ציצית בכל בוקר יכול לברך אחרי ההחליף, אך אין זה פוטר אותו מהספק שהיה לו על הציצית שבה הוא ישן בלילה.

הפתרונות המוצעים לפענ"ד הם:

(א) להחליף ציצית בכל לילה (ולא ביום) – כך לכו"ע כשמגיע הבוקר מחוייב בברכת הציצית ללא ספק (רצוי להחליף כשהידיים אינן נקיות – כך לא תהיה בעיה לדעת הרא"ש על כך שלא בירך "עובר לעשייתן").

(ב) לפשוט את הציצית בלילה, באופן המהוה "הפסק" לכולי-עלמא (כגון "מרחץ" שגדרו תלוי במחלוקת בין רבני אנ"ש ואין בידי להכריע בזה) – וגם כך הדין כנ"ל.

(ג) להחליף ציצית בכל לילה וגם בכל יום – כך לכולי-עלמא כשמגיע הבוקר מחוייב בברכה על הציצית שבה ישן (וכפשוט אין היא כסות-לילה כיוון שאינה מיוחדת ללילה, וגם ישן בה כמה שעות בכל יום – בבוקר – שזוהו אחד הטעמים ללבשת ציצית בעת השינה), ואחר-כך כשמחליף את הציצית מתחייב בברכה נוספת – לכולי-עלמא!

(כמוכן שאם יכול לפטור את שתיהן בברכה אחת על-ידי שיברך על הראשונה וללא הפסק ילבש את השנייה – מחוייב הוא לעשות כן כדי להימנע מברכה שאינה צריכה).

(ד) (פיתרון זה טוב לכל מקרה של ספק בברכת הציצית) ללבוש ציצית נוספת על הציצית הקיימת, לברך על שתיהן כאחת ואחר-כך לפשוט את הציצית שהיה לבוש בה בעת השינה (ולא את הציצית השנייה, מכיוון שאז יוצא שלבש אותה לזמן קצר בלבד ויש מקום לדון אם הוא מחוייב בציצית בלבישה עראית כזו – כן נראה לענ"ד).

הת' עזריאל ברגר – 770

המרגלים של משה ושל יהושע - שני אופנים בבירור העולם

בעם ישראל יש שתי דרגות – דרגת התחלקות, כפי שכל אדם הוא מציאות לעצמו, ודרגת אחדות, כפי שעם-ישראל כולו חובר למציאות אחת כללית □ גם בתורה ובמצוות יש בחינת התחלקות ובחינת אחדות, שהם, בכללות, תרי"ג מצוות ותורה אחת □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. ביאור הקשר והשייכות דשילוח המרגלים לחודש סיוון – ששילוח המרגלים היה בכ"ט סיוון, ומודגש גם בהקריאה דפרשת המרגלים קרוב לסימונו של חודש סיוון – החודש דמתוך תורה:

ידוע שבירור העולם נעשה בכוח ועל-ידי העבודה דישראל בתורה, ובלשון הקבלה והחסידות "בחכמה (דווקא) אתברירו", חכמת התורה. ויש לומר, שמטעם זה היה שילוח המרגלים (ההתחלה והפתיחה דבירור העולם בהכיבוש והכניסה לארץ) בסיומו של חודש סיוון – כשיוצאים מזמן מתן-תורה לעבודה דבירור העולם בכוח ועל-ידי התורה. וכיוון שבישראל תורה ישנן ב' דרגות

ולכן, בשבת האחרון דחודש השלישי מברכים חודש הרביעי, שזוהי הנתינת כוח להציאה והירידה למטה לעסוק בבירור העולם. (5) החל מהתחלקות לשלוש – "אוריאי תליתאי כו' לעם תליתאי" (שבת פא,ח). (6) מגלה-עמוקות אופן קפ"ה. (7) ראה סה"מ תש"ז עמ' 46. תש"ט עמ' 41 (הב') ועוד. (8) מנחות כט,א. רמב"ם הל' תפילין פ"א הי"ט. טוש"ע יו"ד טרע"ד ס"ד. או"ח סל"ב ס"ד. שו"ע אדה"ו או"ח שם ס"ה. (9) ראה זח"ג ע"א, תקו"ז סכ"ה. שו"ת נוב"י

שבתורה ובישראל.

וביאור העניין:

ב' הדרגות שבתורה, דרגת האחדות ודרגת ההתחלקות, הן (בכללות) – תורה ומצוות: תורה היא תורה אחת, כי, התורה היא חכמתו של הקב"ה, וכיוון שה' אחד והוא יתברך וחכמתו אחד¹⁰, לכן גם התורה היא "תורה אחת"; ומצוות הן באופן של התחלקות, תרי"ג מצוות, רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא-תעשה, כי המצוות הן ציוויים להאדם איך להתנהג בעולם, וכיוון שמציאות האדם והעולם היא באופן של התחלקות לתרי"ג, רמ"ח אברים ושס"ה גידים ד"עולם קטן זה האדם"¹¹, ש"כל מה שברא הקב"ה בעולמו ברא באדם"¹², לכן גם המצוות נחלקות לתרי"ג.

ובפרטיות יותר בתורה עצמה – החילוק שבין נגלה ונסתר לפנימיות התורה: נגלה דתורה, "שישים מסכתות" שמבארות פרטי ההלכות דאיסור והיתר, טומאה וטהרה, כשר ופסול, שעל-ידן נעשה בירור העולם, הן באופן של התחלקות; ופנימות התורה שמבארת ענייני אלויות, "דע את אלוקי אביך"¹³, היא באופן של אחדות ("לית תמן כו' מחלוקת"¹⁴, גם מלשון התחלקות).

ודוגמתו בישראל – שעניין האחדות הוא מצד הנשמה. ש"כולן מתאימות ואב אחד לכולנה... מצד שורש נפשם בה' אחד"¹⁵, ועניין ההתחלקות הוא מצד הירידה בגוף ("שהגופים מחולקים"¹⁶) כדי לברר העולם.

ובפרטיות יותר בעבודת הנשמה עצמה – שעניין ההתחלקות הוא מצד הכוחות הפרטיים דשכל ומידות, ועניין האחדות הוא עצם הנשמה שלמעלה מהתחלקות דכוחות פרטיים,

שהתגלותה על-ידי הביטול והעדר המציאות. והחידוש שבדבר – שאף שעיקר העבודה דבירור העולם היא מצד דרגת ההתחלקות שבתורה ובישראל, ואילו דרגת האחדות שבתורה ובישראל היא למעלה מהעולם, מכל-מקום, צריכה להיות העבודה בעולם גם מצד דרגת האחדות שבתורה ובישראל, שעל-ידי זה נעשה בירור העולם בתכלית השלימות, שנמשך ומתגלה בעולם דרגת האלויות שלמעלה מהעולם, ועד לאחדות הפשוטה.

ג. ויש לומר, שב' האופנים דבירור העולם (מצד דרגת ההתחלקות ומצד דרגת האחדות) מרומזים בב' האופנים דשילוח המרגלים – על-ידי משה ועל-ידי יהושע:

בשילוח המרגלים דמשה – "שנים עשר אנשים איש אחד לשבט" שהלכו לתור את כל י"ב חלקי הארץ שנתחלקה לי"ב השבטים – מודגשת הפעולה דבירור הארץ באופן של התחלקות:

ועניין זה נעשה על-ידי ומצד בחינת ההתחלקות שבישראל ובתורה – "לדעתך"¹⁷ – בחינת הדעת, שכולל גם חכמה ובינה, וכל המידות שנולדות מן המוחין¹⁸, כוחות פנימיים שהם באופן של התחלקות, ו"לדעתך" דייקא, דעת האדם, שרומז על הירידה וההתלבשות דתורה (דעת) בדעת האדם, שאז שייך ונעשה בה עניין של התחלקות.

ובשילוח המרגלים דיהושע – "שנים אנשים" (ולא י"ב), ולא הלכו לתור את הארץ כולה, כי אם ליריחו, מנעולה של ארץ-ישראל¹⁹ (שכוללת כל הארץ כולה) – מודגשת הפעולה דבירור כלליות הארץ באופן שלמעלה מהתחלקות:

14) זח"ג קדב, – ברע"מ. הובא ונת' בתניא אנה"ק סכ"ו.
15) תניא רפ"ב.
16) ראה תניא ספ"ג.
17) תנחומא בהעלותך י"ד. במדב"ר פט"ו, טו. ועוד.

מדה"ת א"ח סק"ט. אבני-נזר יו"ד ח"ב סע"א.
10) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"י.
11) ראה תנחומא פקודי ג. ועוד.
12) אבות דר"נ ספ"א.
13) דה"א כח"ט. וראה תניא ק"א קנו"ב. ובכ"מ.

אלא שנתגדל ונהג מנהג יהדות שוב לא יכול למחות, אבל אם לא ידע שהוא גר, בוודאי יכול למחות כשיתודע, שאפשר לו לומר: "מה שלא מחיתי מקודם – היה מחמת שחשבתי שאני יהודי מלידה". ואם כן, שוב יש לחוש למה שחששו בש"ס ופוסקים שמה ימחה, דלא שייך מה שאמרו "כיוון שגדל שעה אחת ולא מיחה...". ובמיוחד לפי שיטת התוס', שמה שנהג מנהג יהדות כשנתגדל הוי "קבלת המצוות" שלו, א"כ אם עושה מחמת שסובר שנולד יהודי, יש לומר דהוי קבלה בטעות (מכבואר בשו"ת מנחת-יצחק ח"ג סי' צט ובשו"ת אגרות-משה יו"ד ח"א סי' קסב).
ג) ואפילו אם נאמר שחלה הגירות, הרי אם לא נודע שהוא גר יכול לבוא לידי כמה מכשולים, כגון – לקוראו על שם מגדלי, כאילו הוא ילד הטבעי. ועיין בתשו' מאמר-מרדכי (סימן ס') במעשה שהיה בפנויה שילדה בן וקראו אותו משה בן אברהם, והואיל והייתה טומאה ישנה לא זכרו בבירור, רק ששמו הוכיח עליו כי בן הפנויה היה, דהוא בן [אב] המון גויים וכו', ומזה הוכיחו לשאלה הנוגעת לחליצה, ועיי"ש. הרי כמה גדול כוח העניין "לדייק בשמא" לקוראו כנ"ל, כדי להינצל ממכשולות. אלא שמכל-מקום יש הסוברים בבן הפנויה שאפשר לקוראו בשם אבי אמו, עיין בדברי הרמ"א (או"ח סימן קל"ט ס"ג) ורק בט"ו (שם) ס"ל לקרותו בשם בן אברהם, ובחיי"א אדם הובא במשנה-ברורה (שם אות י') כתב שזה יותר נכון עיי"ש. אבל כל זה בבן הפנויה. אבל בגר – פשוט בכל הפוסקים דיש לקרותו "בן אברהם" דווקא. וזאת בכתובה ובגט, שיש לכתוב בן אברהם אבינו, או הגר, כדי להודיע שהוא מקהל גרים. ואם ההורים המאמצים אינם מגלים לילד אף אחר-כך שהוא גר, מכל-שכן שיעלימו זאת מאחרים, ויש לחוש לכמה מכשולים הכרוכים בזה.

הרב יעקב חביב, רב ודומ"ץ בשכונת קריית-משה, ירושלים

הערות המערכת:

א) במכתב משנת תשי"ב – ייתכן שהרבי אישר את האימוץ מכיוון שהיתה זו משפחה השומרת מצוות, או שהיתה לה הדרכה נכונה.

במכתב משנת תשי"ח – לפי דעת הרב הכותב (שאינו סובר שהחשש היה ממשפחה שאינה שומרת מצוות, מביטול הגיור למפרע) נצטרך לומר שהחשש הגדול של הרבי מגיור שם נובע מפגם רוחני וחינוכי ("שסורו רע", וזה סוג החשש, מאידך, מילד שלא נולד בטהרה). ואכן רואים תוצאות קשות בכמה מקרים כאלה.

מהמכתב לרב גורקוב ברור לכאורה, שילדים הנמצאים כבר במסגרת חינוך יהודית חייבים לגיירם (כנראה – רק אם הם בחינוך דתי), ואף אם לעת-עתה ההורים אינם שומרים מצוות כראוי (ראה גם במכתב שתורגם ב'כפר חב"ד', גיליון 1128 עמ' 25: "למה נוצרו בעיות באימוץ הילדה"), אלא יש להשפיע גם על ההורים שינהגו איתו כהלכה, וסוף-סוף גם עליהם בעצמם. ועצ"ע.

ב) כאשר הרבי מעדיף גיור על אימוץ ילד יהודי שלא נולד בטהרה (פגם שאינו ה"כתי), ועד כדי כך, שהרבי כותב שבאימוץ ילד נוכרי וגיורו "נדחים ב"ה הספיקות והבעיות", מסתבר שגם הבעיה של הפגם האמור נדחית אז. כנראה שהרבי לא חשש לדעות שאין לגייר "על דעת בית-דין". ולגבי שאר החששות, אם זו משפחה השומרת מצוות ומקבלת הדרכה נכונה, והיא תיזהר בייחוד וחיבוק ונישוק, הרי אף שקשה מאד לספר לילד שהוא גר, ובפרט כשהוא גדל לתפארת, בהכרח יודיעו לו זאת בשלב מוקדם, כדי להסביר לו מדוע אין נוהגים בו ככילד טבעי, וכך יקראו לו בשמו בעליה לתורה ובשטרות בצורה הנכונה, וממילא תדע זאת גם הסביבה, ולכשיגדל תהיה זו גרות גמורה.

כך גדולים כמו במשפחה שאינה שומרת). אלא נראה לומר שדעתו של הרבי היא, שבכל מקרה העדיפות הראשונה היא לאמץ ילד שנולד להורים יהודים על פניהם הקודש, ושזה יבטיח שהילד יגדל בתורה ומצוות ושימשיך בכך, ולכן הרבי שלל את האפשרות לאמץ ילד שנולד מהורים יהודים אבל לידתו לא הייתה בקדושה, כאשר ההורים לא שמרו טהרת-המשפחה. אמנם במידה שלא ידוע אם אותו ילד שנולד מהורים יהודים נולד גם הוא בקדושה, אז נתן הרבי את העדיפות השנייה – לאמץ ילד נוכרי, וזגיריו כדת וכדין, ובכך מורידים את כל הספקות.

וכך מוצאים במכתב מתאריך ג' בסיוון תשי"ב (אג"ק כרך ו עמ' צה) אודות אימוץ ילדים, שהרבי עונה (בתרגום ללה"ק): "אם אפשר לקחת ילד אשר נולד בכשרות ובטהרה, זה גם נחשב לסגולה שיוולדו לכם ילדים משלכם, כשלוקחים את הילד לחנכו בדרך של תורה ומצוות, והשית"ת יעזור לך ולבעלך שיחיו וימלא משאלתכם לטובה..."

לפי זה רואים שהרבי מדגיש את העניין שקודם-כל עדיף לאמץ דווקא ילד יהודי שנולד בטהרה, ולא חילק כלל אם המשפחה שומרת בעצמה תורה ומצוות או לא.

וכן גם במכתבו מיום י"ז באייר תשי"ח (שם, כרך יז, עמ' קד, המכתב הראשון שנוצר בשאלה ב'התקשרות) – שולל בתכלית (חס ושלום לחשוב על דבר כזה!) את האפשרות לאמץ ילד שנולד להורים גויים, אלא מציע רק שאם מחליטים לאמץ ילד, צריך להיות [המאומץ] דווקא ילד לאב ואם יהודים, ושנולד בכשרות (דהיינו בטהרה) והרבי מציע לו לחפשו בקרב אחינו בני-ישראל הספרדים, שיש להם ב"ה משפחות ברוכות ילדים, וילדיהם נולדו בכשרות.

וכן מצאנו שהרבי כותב במכתב מיום ח' במנחם-אב תשכ"ב (שם, כרך כב, עמ' רצו, המכתב השני שנוצר בשאלה האמורה), שלגבי אימוץ ילד יהודי צריך להיות בטוח שהוריו היו זהירים בתורה ומצוות, ולרוב אין בטוחים בזה – הלכך כשיש בזה איזה ספק (דהיינו – לא ביהדות, אלא רק אם הילד נולד בטהרה. וכל-שכן אם יש חשש ממזרות), עדיף לקחת ילד שאימו אינה יהודיה, ואז כאשר יעשו את הגיור לאותו ילד "נדחים כל הספקות והבעיות". והכוונה לנושאי ממזרות, נישואי אח ואחות וכיו"ב.

אמנם במקרה של ילדים שכבר אומצו במשפחות יהודיות, ויש ספק ביהדותם, אלא שיש לנו השפעה עליהם, כותב הרבי להרה"ח ר' יעקב-יוסף גורקוב ז"ל מלונדון מיום ח' בתמוז תשכ"ב (שם, עמ' רסח), שבעניין אימוץ ילדים, אם אין ודאות שהאם יהודייה, צריך לשאול רב האם ואיך לגיירם, "ואז על הרב וכיו"ב להשתדל לגיירם, כיוון שמתחנכים כיהודים ויתערבו בכל אופן בבני ישראל". ומדגיש: "מובן שההינך צריך להיות על פי התורה והמצוות".

וראיתי מקום להוסיף, שבגיור של ילד נוכרי מאומץ, אף שהמשפחה המאמצת היא שומרת תורה ומצוות, מכל מקום יש עדיין כמה חששות בגיור זה:

(א) יש מקום לחשוש לשיטת הפוסקים* שסוברים שאין מגיירים שלא מדעת, והרי כאן אותו ילד קטן אינו מבין כלל בעניין הגיור, והווי כגיור שלא מדעת.

(ב) מי יערב לנו שהמאמץ, אפילו אם הוא יהודי שומר תורה ומצוות, יודיע לו שהוא גר, והרי פשיטא שצריך להודיע לילד קודם שנתגדל שהוא גר, דאם לא כן – הלא אף שנוהג מנהג יהדות, מכל-מקום כשיתודע לו אחר-כך שהוא גר, יוכל עוד למחות; דדווקא אם ידע שהוא גר ולא מיחה

* במדרכי יבמות ס"י מ בשם הראב"י, וכן הובא בדי"מ יו"ד ס"י רסח אות ד וכן כתב הבי"ח שם ד"ה כתב במדרכי, וכן הובא בשיטה מקובצת כתובות טו, ב. ועיי' בשו"ת רע"צ יצחק יו"ד ס"י לו שילד מאומץ דינו כתינוק המושלך בשוק, ולכן אם באים לניירו צריך שיבין היטב עניני גיור, ואם לאו – לא רק דלא הוי מדעתו אלא נחשב בעל כרחו. ואי"כ אליבא דרוב הפוסקים אם גיירו בעל כרחו לא הוי גר. ועיין בשו"ת יו"ד ס"י רסח ס"ק טו שאם הגיור נעשה בעל כרחו אינו גר. והרי אותו הילד אם לא היה מגיע למשפחה יהודית לעולם לא הוי מגיירים אותו, והווי כאן כבעל כרחו.

ועניין זה נעשה על-ידי ומצד בחינת האחרות שבישראל ובתורה – "לא... מדעתו רק שה' יתברך ציווהו" – לא מצד בחינת הדעת (כוחות פנימיים), ודעת האדם שהוא באופן של מציאות, אלא מצד ציווי הקב"ה,

חז"ל²² ש"שנים אנשים" שללח יהושע הם כלב ופנחס: **כלב – הוא היחידי (נוסף על יהושע) שנשאר מהמרגלים דמשה, כיוון ש"היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי גו"²³ אבל פנחס, בנו**

עניין האחרות הוא מצד הנשמה, ש"כולן מתאימות ואב אחד לכולנה", ואילו ההתחלקות היא מצד הירידה בגוף, "שהגופים מחולקים"

באופן של קבלת-עול וביטול דהנשמה שלמעלה מהתחלקות, בכל ישראל בשווה. ויש לומר, שעניין זה מרומז גם ב"שנים אנשים מרגלים חרש":

"שנים", ולא שנים-עשר – כי, בעבודה דקבלת-עול וביטול לא נוגע פרטי ההתחלקות דעשר כוחות (עשר הנוספים על השניים), כי אם ב' הקווין דחיוב ושלילה, עשה ולא-תעשה¹⁸.

"אנשים" סתם, ולא נשיאי ישראל כי, עניין הקבלת-עול וביטול¹⁹ הוא בכל ישראל (בשווה)²⁰.

ו"מרגלים חרש" – שהעבודה שמצד הקבלת-עול וביטול היא (לא מתוך פירסום ורעש, אלא) בחשאי, "הצנע לכת עם אלוקיך"²¹.

ד. ויומתק יותר על-פי המבואר במדרשי אבל לעתיד-לבוא – כיוון ש"באותן הימים

18 וכמודגש במ"מ (שאו היה הביטול בתכלית השלימות עד שפרחה נשמתו) – "אנוכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום, אחת דיבר אלוקים שתיים זו שמעתי" (פרש"י פרשתנו טו, כב).
19 ובפרט ע"פ המבואר במדרשי חז"ל ש"שנים אנשים" היו כ"ב ופנחס, ואעפ"כ, נזכרו בכתוב כ"שנים אנשים" סתם (כמו מרגלים ע"ד הרגיל).
20 שבוה מודגש עוד יותר עניין הביטול.
21 ואדרבה – בהפשיטות דאנשים פשוטים מתגלה פשיטות העצמות (ראה כש"ט הוספות סקנ"ד ואילך. וש"נ).
21 מיכה ו, ח.
22 כנ"ל הערה 27 בספר.
23 פרשתנו יד, כד.
24 רמב"ם הל' שמיטה ויובל פי"ג הי"ב.
25 ב"ב קכב, א.
26 יחזקאל מ, לא. ב"ב שם.
27 ברכה לג, י.
28 שם, יא.
29 קורח יח, כ.

תרבה הדעה והחכמה והאמת, שנאמר³⁰ כי מלאה הארץ דעה את ה' ועד ש"לא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד... שנאמר כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים³² — לא יהיה צורך בהבדלה דשבת לוי מדרכי העולם שיהיה אז בתכלית השלימות, ולכן יקבל גם שבת לוי חלק ונחלה בארץ. ויש לומר, שה"חלוקה" ל"ג שבטים דלעתיד-לבוא קשורה עם דרגת האחדות שלמעלה מהתחלוקת — י"ג בגימטריא אחד: חלוקת הארץ לעתיד-לבוא תהיה באופן ש"הקב"ה מחלק להן בעצמו³³ שנאמר ואלה מחלוקתם נאום ה'י"ג, שמוה מובן, שגם החלוקה היא מצד ובאופן של אחדות, שלכן, "לא כחלוקה של עולם הנה חלוקה של עולם הבא, העולם הזה אדם יש לו שדה לבן אין לו שדה פרדס, שדה פרדס אין לו שדה לבן, לעולם הבא אין כל אחד ואחד שאין לו בהר ובשפלה ובעמק³⁴, שנאמר שער ראובן אחד, שער יהודה אחד, שער לוי אחד, הקב"ה מחלק להן בעצמו כו"³⁵.

וההסברה בזה (בפנימיות העניינים) שבזמן הזה נעשה בירור העולם על-ידי המשכת וגילוי דרגת האלוקות השייכת לעולם שלכן מתלבשת בהתחלוקת שבעולם, ולעתיד לבוא (לאחרי שיושלם בירור העולם) תהיה גם המשכת וגילוי דרגת האלוקות שלמעלה

מההתחלוקת דעולם, אחדות הפשוטה, על-ידי האחדות דישראל שיהיה כולם בדרגת שבת לוי "לא שבת לוי בלבד אלא כל איש ואיש כו" אשר נדבה רוחו אותו... הרי זה נתקדש קודש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים.. כמו שזכה לכהנים וללוויים³⁵.

ובפרטיות יותר (לעתיד לבוא גופא) הרי זה החילוק שבין המעמד ומצב ד"מלאה הארץ דעה את ה' (כמו שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה) להוספה (בהלכות מלכים) ד"כמים לים מכסים³⁶:

"מלאה הארץ דעה את ה'" שהמציאות די"הארץ מלאה והדורה כולה ב"דעה את ה'" — מצד ועל-ידי דרגת האלוקות שבערך ה"הארץ, שזוהי דרגת התורה (דעה את ה'") שיוודת ונמשכת לפי ערך גודל העולם (דרגת ההתחלוקת שבתורה).

ולמעלה מזה, "כמים לים מכסים" שהמציאות דהארץ מכוסה לגמרי במי הדעת — מצד ועל-ידי דרגת האלוקות שלמעלה מהארץ, תורה (דעה את ה'") בטהרתה, חכמתו של הקב"ה (תורה אחת), אשר על-ידי המשכת והתגלותה בעולם ניכר ונראה בגלוי שהמציאות דכל העולם אינה אלא ההתגלות דחכמתו ש"הקב"ה, "כולם בחכמה עשית"³⁷, וכמאמר רז"ל "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו"³⁸, ואין

30 ישעיה י"א, ט.
 31 רמב"ם הל' תשובה ס"ט.
 32 שם בסיום וחותם ספורו.
 33 יחזקאל מח, כט.
 34 ומ"ש ב"ק (שבועה 63 בספר) שגם בחלוקה דעוה"ז אין לך כל שבת ושבת מישראל שאין לו בהר ובשפלה ובנגב ובעמק" — הרי זה רק בנוגע לכללות השבת, משא"כ לעוה"ב ה"ז בנוגע לכל אחד מישראל, "ומשמע לו שער ראובן אחד היינו לכל אחד", "אי נמי*, בעולם הזה אין להם בשוה מזה כמו מזה, אלא מזה מעט

* כי, התירוצי הוא רק להניסא אין לך כל שבת ושבת מישראל כו", משא"כ להניסא (ב"ק) "אין לך מישראל" ושזוהי הניסא הרווחת שמביא תוס' בב"ב, ואח"כ מוסיף "ומיהו אית דנרס אין לך שבת ושבת מישראל".
 ** ולהעיר, שגם חלוקת הארץ היא "בגורל" שהתחלוקת (חלוקה) קשורה עם העצם שלמעלה מהתחלוקת (ראה ס"ה מ' מלוך ח"א ע' קלט ואילך, ושי"ט).

שכנראה לא עברו עיבוד ונשארו כפי שכתבם כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע. ויש לזכור, שאם-כי הדברים לא נכתבו להלכה, הרי נכתבו כדי להציג לפני הציבור היהודי הרחב בארה"ב של אז חיים יהודיים מקוריים), שכאשר התינוק בכה והיתה מתעוררת להניק אותו, היתה נוטלת תחילה את ידיה ליד המיטה וגם את ידי התינוק, ורק אז הניקה אותו. בעוד התינוק בן פחות מחודש ימים נזהרו כבר ליטול עמו/עמה נטילת-ידיים-שחרית ("נעגל-וואסער") בקומו משנתו, הן ביום והן בלילה. הזהירות בנטילת-ידיים-שחרית, הן להורים והן לילדים, היתה לפי הוראת הצדיק ר' יואל בעל-שם, באומרו, שבנוסף להלכה שאסור לעשות שום דבר לפני נטילת-ידיים, הרי נטילת-ידיים נוגעת ביותר לבריאות הילד, ושצריך ליטול שלוש פעמים לסירוגין, ע"כ.

הרי לנו כמה הכרעות:

א. קודם כל בנושא ההלכה, שלכאורה קבע שם שאסור מדינא "לעשות שום דבר" דהיינו לנגוע במאכלים, באיברים שונים, ולהתלבש, לפני נטילת-ידיים, גם למי שישן ביום (כפשוטו לשון זוהר ח"א קפד, ב, כמ"ש בס' שו"ע זוהר סי' ד באבן-יקרה ס"ק כב. וראה לקט "טהרה למי שישן ביום", ב'התקשרות' גיליון תפט עמ' 15. וזה מתאים לאפשרות השנייה שם, שהשינה בלבד מביאה את רוח הטומאה, וכן כתב מספק בקצות-השולחן סי' ס ב (העתיק משו"ע רבנו הזקן מהר"ק סי' ד סט"ו), בתוספת הזהירות מנגיעה אז, מה שאינו רווח כל-כך).

ב. שרק בלילה צריכים ליטול הידיים ליד המיטה.

הפרט הבא, עשוי להיות "הוראה פרטית":

ג. לגבי הגיל, "פחות מחודש". זה קרוב לדברי אדמוה"ז בשו"ע מהר"ת סי' ד "הנזהר מנגיעת הקטן מיום המילה ואילך — קדוש ייאמר לו". וראה ב'ספר התולדות — רבי ישראל בעש"ט" כפרח"ב ד תשמ"ו, סוף כרך א. סיפור זה תרגמתי בשעתו מתוך ה'שמועסן' משנת תש"ג ופירסמתיו בשבועון 'כפר חב"ד' עם דברי כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ הנלווים לו שם) שהבעש"ט אכן הורה לאשה להזהר בנטילת-ידיים מיום הברית ואילך, ואדמו"ר מהוריי"צ מסר בשם אדמו"ר הזקן, שיש ללמוד מסיפור זה בין השאר את "גודל הזכות שבחינוך למצוות, המתחיל משעת לידת הילד [ההרגשה שלנו. ובמיוחד בקשר לכת, שמעת לידתה "כמאן דמהילא דמיא"], כי חינוך הוא כלי טהור לאור האמונה".

מאידך — הרה"ח הרב אליהו שיחי' לנדא מסר, שמשדללים ליטול, אבל בעוד לילה אין מקפידין על הנגיעה (כמו על ד' אמות). וע"ע.

המערכת

עוד בעניין אימוץ ילדים

הנה על דבר שאלתכם בהבנת שיטת כ"ק אדמו"ר ז"ע בעניין אימוץ ילדים, ראיתי תשובתו של הגר"י אליעזרוב שליט"א הנדפסת ב'התקשרות' (גיליון תקנ"א עמ' 19), לחלק בין משפחה-מאמצת ששומרת תורה ומצוות, שאז דעתו של הרבי היא שעדיף לקחת ילד נוכרי ולגיירו, ואז אין החששות של ממזרות, וכן שאח יישא אחותו; מה-שאינ-כן במקרה שהמשפחה-המאמצת אינה שומרת תורה ומצוות, או שיש ספק בכך — אז דעתו של הרבי היא לאמץ רק ילד מהורים יהודים, ולא לאמץ נוכרי ולגיירו, שמא כשיגדל יפקע הגיור למפרע.

אמנם הנראה לפע"ד שאין הכרח לומר שזאת כוונתו של הרבי, לחלק בין משפחה ששומרת תורה ומצוות למשפחה שאינה שומרת (כי גם במשפחה שומרת מצוות יש חששות, אבל לא כל-

טעות בקריאת התורה • נגיעה בתינוק בלילה • אימוץ ילדים • ברכה על הציצית

תיקון טעות בקריאת התורה

ב'התקשרות' גיליון תקס"ו עמ' 16, מסופר בין השאר על הרה"ח הגר"י לנדא ע"ה, ש"נהג להחזיר את הקורא אפילו על טעות בטעמי המקרא שאינה משנה את המשמעות". בנו, הרה"ח הרב אליהו שיחי, הבהיר, שלא היתה הנהגה זו שיטה של הקפדה מוחלטת "כך ולא אחרת", וגם לא בדרך קבע, אלא בעיקר כשבעל-הקריאה היה אחד מבניו שיחיו.

אבל היה מי שהעיר ממעשה שהיה: באחת השנים, בשבת פרשת ויחי, סעד הגר"י לנדא כדרכו על שולחנו של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, והרבי אמר לו: בקריאת-התורה היום טעית פעמיים: בפסוק "מטרף בני עלית" [מט,ט], קראת את המילה "מטרף" במרכא במקום בטפחא (וזה משנה את משמעות המשפט, "מטרף בני [יוסף] או [בני יהודה] עלית"); ובפסוק "ויראו אחי יוסף" [נ,טו] קראת את המילה "ויראו" בשבא-נע כמו ויראו בשני יו"דים (והוא מלשון יראה) במקום ויראו ביו"ד אחת בשבא-נח (שהוא מלשון ראייה) — כפי ששמע ממנו הרה"ח ר' מרדכי שוסטערמאן ע"ה ופרסם זאת בספרו "למען יראו... בנים יולדו" עמ' 139.

אמנם כאן, שהנהגה זו, שלא לתקן מיידית אף אם טעה בדבר שמשנה את המשמעות (אף שכן היא דעת הב"ח ס' קמב ע"פ ס' המנהיג) מנוגדת לדעת השו"ע, הרמ"א והאחרונים (שם), ואף להנהגת רבותינו הקבועה, כפי שסיפר כ"ק אדמו"ר מהור"צ נ"ע ב'לקוטי דיבורים', ברור שאין זו הוראה למעשה. ואכן כבר סופר שגם הגר"י לנדא בעצמו לא נהג כמותה.

המערכת

נגיעה בתינוק באמצע הלילה

בגיליון תקנ"ו עמ' 17 נדפס: **שאלה:** האם מותר לגעת בתינוק... לפני שהספקנו ליטול את ידינו בכוקר או באמצע הלילה? **תשובה:** כמובן, כדאי ליטול ידיים תחילה בכל מקרה. אם לא נטלנו... אין לנגוע בפה, בעיניים, באוזניים ובאף...".

העירנו הרהמ"ח 'סידור רבנו הזקן עם ציונים והערות' ממה שהביא שם ב'סדר הנטילה' דשחרית (עמ' י הערה 61) דעות שונות בעניין הנטילה (והנגיעה) לגבי מי שקם בלילה לצרכיו וכדומה וחוזר לישון, ויש שכתבו לסמוך על המקילין בזה "לצורך גדול" [וציין להכריעו להלן בסוף סדר קריאת-שמע שעל המטה (עמ' ת הערה 34)].

כמורכב העיר מהנהגת הרבנית רחל, אימו של ר' ברוך אבי אדמו"ר הזקן * (ספר-הזכרונות ח"ב פרק צג, עמ' 168 ובהוספות עמ' 435 — תרגום מאידיש. יש להדגיש במיוחד את ההוספות,

* הפירוט דלהלן — שלנו.

כבוד אלא תורה³⁹ ובלשון הרמב"ם בהתחלת האחדות שבישראל ובתורה, התחילה בשילוח ספרו ("מתכפיץ התחלה להשלמה"⁴⁰ באופן המרגלים על-ידי יהושע, שהוסיף על השליחות

ההכנה לשלימות הארץ לעתיד-לבוא, כשתתחלק הארץ לייג שבטים, התחילה בשילוח המרגלים על-ידי יהושע

מחודש ונעלה יותר) "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון כו' וכל הנמצאים כו' לא נמצאו אלא מאמתת המצאו", "הוא שהתורה אומרת אין" עוד מלבדו⁴². ויש לומר, שההכנה לשלימות הארץ לעתיד-לבוא, כשתתחלק הארץ לייג שבטים, גם "שער לוי אחד", על-ידי ומצד דרגת

דמשה על-ידי זה ששלח (נוסף על כלב, מהמרגלים ששלח משה) גם את פינחס⁴³, משבט לוי, שבט הי"ג, בגימטריא אחד⁴⁴. (קטעים מהתנועות שבת-קודש פרשת שלח, מברכים החודש תמוז היתנשי"א. יתורת-מנחם — התנועותיו היתנשי"א, חלק שלישי, עמ' 360-364)

מחודש ונעלה יותר) "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון כו' וכל הנמצאים כו' לא נמצאו אלא מאמתת המצאו", "הוא שהתורה אומרת אין" עוד מלבדו⁴². ויש לומר, שההכנה לשלימות הארץ לעתיד-לבוא, כשתתחלק הארץ לייג שבטים, גם "שער לוי אחד", על-ידי ומצד דרגת

39 שם מ"ג.
40 נוסח "מרשות" לחתן בראשית.
41 ואתחנן ד, לה.
42 הלכה ד.
43 ולהעיר. ש"פינחס הוא אליהו" (זח"ב קצ, סע"א ועוד). מבשר הגאולה.
44 ויומתק ע"פ דברי גמרא (ב"ב שם) "אידך (חלק הי"ג) למאן (דהא י"ב שבטים לחוד הוא דשקלי ביחזקאל (שאף שנוסף לוי בא יוסף במקום אפרים ומנשה) — רשב"ם שם)... לנשיא (למלך המשיח* — רשב"ם שם)... דכתיב והנותר לנשיא זה מזה ומזה גו" — ש"הנשיא הוא הכל". שכולל ומאחד כל בני"י.

* וראה רמב"ם הל' מלכים פ"ד ה"ח "המלך המשיח נוטל מכל הארצות שכובשין ישראל חלק אחד משלושה עשר, ודבר זה חק לו ולבניו עד עולם" ו"זה מבואר בבבואת יחזקאל והנותר לנשיא... למדנו שהיה נוטל חלק אחד השבטים, והנשיא הוא מלך המשיח" (רדב"ז שם).

הוקשה כל התורה לתפילין

הראשון שידוע לנו כי התעסק בעצמו ב"מבצע תפילין" היה הסמ"ג ׀ מכיוון שהיה גלוי וידוע לפני הקב"ה שלאחר מלחמת ששת הימים ייזכו יהודים רבים בהנחת תפילין, עמדה זכות זו לעם-ישראל לנצח במלחמה ׀ עוד על "מבצע תפילין"

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

תפילין בסיום ה'יחידות'

בהקשר הנ"ל – "עשה... מעשה בגופו, לא סמך על שלוחים, ובעצמו... עורר יהודים להניח תפילין" – הנה קטע מיומנו של הרה"ח רי"מ שיחי' סוסובר:

"יום ה', כ"ו בסיוון תשל"ה. בלילה זה קיבל הרבי אנשים ל'יחידות'. בין הנכנסים היה נשיא של המגבית המאוחדת. הוא שהה קרוב לשעתיים. עם צאתו צלצל הרבי למזכיר הרה"ח הרב ר' בנימין קליין וביקשו להיכנס אליו. הוא נכנס ויצא מיד וכידו זוג תפילין שנמסרו לאורח".

זיכוי היחיד - הצלה כללית

"בשעה שאפשר לפעול על יהודי שיניח תפילין יש לעשות זאת, למרות שאותו יהודי עשה כן כדי להאריך ימים – כפי הבטחת חז"ל לגבי סגולתן של תפילין – וכאשר אין עושים כן עלולים להיכלל בגדר מי שיש בידו למחות ולא מיחה" – אמר הרבי בהתוועדות יום ב' דחג השבועות תשכ"ז (שיחות-קודש תשכ"ז, כרך ב, עמ' 166).

ההמשך:

לעניין זה יש קשר להציווי "אל ירך לבב אחיו". שכן, בשעה שמשפיעים על יהודי אחד להניח תפילין מצילים בכך לא רק את אותו יהודי שהניח

בהתוועדות שבת-קודש פרשת בראשית תשמ"א (התוועדות ב' – שיחות-קודש תשמ"א, כרך א, עמ' 304) אמר הרבי:

בזמנו זה, "עקבתא דמשיחא" כאשר "כלו כל הקיצין" – על ההבטחה "כי לא ידח ממנו נדח" להתקיים כבר בגלגול זה, ובקרב ממש.

ההמשך:

שכן "הנה הנה משיח בא", ובפרט לאחר העבודה בהפצת היהדות, תורה ומצוותיה, החל מ"מבצע תפילין" – להשתדל שכל היהודים יניחו תפילין, שבעניין זה מצינו הוראה ברורה מהסמ"ג המספר בספרו איך דרש בזמנו ועורר עשרות אלפי יהודים לקיים מצוות הנחת תפילין.

ומהעובדה שהיה צריך לעורר על כך, ניתן להבין את מצבם (הרוחני) של אותם יהודים.

עשה, אפוא, הסמ"ג מעשה בגופו, לא סמך על שלוחים, ובעצמו סובב בעיירות וכיו"ב ועורר יהודים להניח תפילין.

והוא בעצמו כתב וסיפר על כך בספרו שהעניק לו את השם "ספר המצוות!"

ומאז עברו כמה וכמה דורות, וגדולי ישראל ראו דברים אלו ולא העירו על כך, ומכך מובן שהם מסכימים עמו, ויתירה מזו היו מהם שכתבו בפירושו והשתדלו גם כן בעניין זה וכי וכי.

"וכל מעשיך יהיו לשם שמים"

רבי יוסי אומר: יהי ממון חברך חביב עליך כשלך, והתקן עצמך ללמוד תורה - שאינה ירושה לך, וכל מעשיך יהיו לשם שמים (פרק ב, משנה יב)

פירוש רבינו עובדיה מברטנורא:

התקן עצמך ללמוד תורה – שלא תאמר, הואיל ואבי חכם ואבי-אבי חכם, תורה חוזרת לאכסניה שלה, ואיני צריך לבקש אחריה.

וכל מעשיך יהיו לשם שמים – אף בשעה שאתה עוסק באכילה ושתייה ובדרך-ארץ, לא תכוון להנות גופך, אלא שתהיה בריא לעשות רצון קונך.

פירוש כ"ק אדמו"ר:

וכל מעשיך יהיו לשם שמים – יש ענייני העולם שמשורת-הדין אין אדם חייב לברך עליהם (ואסור לברך עליהם, משום ברכה לבטלה). והתנא מלמדנו, שמצד מידת חסידות חייב אדם להזכיר "שם שמים" בכל מעשיך, גם אלו שאינם חייבים בברכה, על-ידי זה שאומר "ברוך ה'", "תורה לא-ל", וכיוצא בזה.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת מטות-מסעי תשי"מ – בלתי מוגה, ביאורים לפרקי-אבות, כרך א, עמ' 119)

וכל מעשיך יהיו לשם שמים – המפרשים כתבו שזהו העבודה ד"בכל דרכיך דעהו". אמנם בפרטיות יותר הם שני אופני עבודה.

"וכל מעשיך יהיו לשם שמים" הוא שאכילת האדם (על-דרך משל) היא לשם שמים, והוא גם עובד את ה' בכוח האכילה, אך האכילה עצמה היא דבר חול, לא מצווה. ואילו "בכל דרכיך דעהו" הוא – שידיעתו את ה' היא באכילה עצמה, והיא נעשית בדוגמת אכילת שבת, סעודת מצווה, אכילת קודשים וכיוצא בזה, שהם עצמם מצווה.

[...] ושני אופני עבודה אלו תלויים במידת הכרת האדם באחדותו של הקב"ה. בשעה שאדם בא לידי הכרה שכל מציאות העולם היא אמנם הארה בלבד מהכוח האלוקי, אבל בכל זאת היא בכחינת "טפל" על-כל-פנים – אז כל מעשיו הם "לשם שמים" בלבד (בדוגמת דבר טפל שכל מציאותו היא בשביל העיקר, אבל הוא טפל על-כל-פנים). ואילו כשמכיר ומרגיש שאין עוד מלבדו, שהעולם הוא אין ואפס לגבי הקב"ה ואינו נקרא אפילו בשם "עוד" שהוא לשון טפל, הנה גם דברי הרשות נעשים בקדושה.

(לקוטי-שיחות, כרך ג, עמ' 931,907; ביאורים לפרקי-אבות, כרך א, עמ' 120)

וכל מעשיך יהיו לשם שמים – יש לפרש הדיוק "כל מעשיך", שהכוונה לא רק כל המעשים שלך, אלא גם, שכל מעשה עצמו יהיה כל-כולו לשם שמים. שכן, אם יש חלק קטן במעשה שאינו לשם-שמים – הרי זו "עבודה שורה לו", היות שהוא ההפך של "אני נבראתי לשמש את קוני".

(ספר-השיחות תשנ"ב, כרך א, עמ' 220; ביאורים לפרקי-אבות, כרך א, עמ' 120)

גילוי בחינת "משיח" שבכל אחד

על-ידי מילוי השליחות ובמיוחד על-ידי הפצת פנימיות התורה

שליחותו של כל אחד ואחד מישראל (מצד בחינת משה שבכל אחד ואחד) ללמוד וללמד תורה, ובלשון המשנה (בהמשך ל"משה קיבל תורה מסיני ומסרה כו") – "והעמידו תלמידים הרבה".

וכמדובר לאחרונה על-דבר צו ודרישת השעה – להרבות בייסוד שיעורי תורה ברבים, על-ידי זה שכל אחד ואחד (אנשים נשים וטף, כל חד וחד לפום שיעורא דיליה) ייסד שיעור בתורה ויהיה בעצמו ה"מגיד שיעור", ומה טוב – לעשרה מישראל... וכל המרבה הרי זה משובה.

ועוד וגם זה עיקר – שעל-ידי לימוד התורה ממהרים ומזרזים ומביאים בפועל את הגאולה האמיתית והשלימה, כמו שכתוב "ציון במשפט תפדה", דקאי על הלכות התורה, "אין הגלויות מתכנסות אלא בזכות המשניות", וכיוון ש"אחכה לו בכל יום שיבוא", שפירושו (לא רק שבכל יום הוא מחכה שסוף כל סוף יבוא, אלא) שיבוא כל יום, היום ממש, בעיצומם של ארבעים יום הראשונים – אזי הלוחות הראשונים הם בשלימותם, "חרות על הלוחות", "חירות מן גלות", ועד לחירות ממצרים שלפני מתן-תורה.

והיה-רצון שעל-ידי קיום השליחות דמשה שבכל אחד ואחד בהעניין ד"העמידו תלמידים הרבה" נזכה תיכף ומיד ממש להשליחות ד"שלח נא ביד תשלח", "גואלם לעתיד", משיח צדקנו – די ש'לומר, שבקשתו של משה רבינו ("שלח נא ביד תשלח") נתקיימה על-ידי זה ש'משיח מדבר מתוך גרונו (על-דרך ש"שכינה מדברת מתוך גרונו"), ואילו זכו להיכנס לארץ על-ידי משה רבנו היתה הכניסה לארץ באופן שאין אחריה גלות, אלא כיוון שנתערבו עניינים בלתי רצויים כו', תהיה הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, "גואל ראשון הוא גואל אחרון" – אבל תיכף ומיד ממש.

ויש להוסיף בהשייכות ד"שלח לך" למשיח – ש"שליח" בתוספת יו"ד בגימטריא "משיח", שבזה מרומז שעל-ידי עבודת השליחות בכל עשר כוחות נפשו, ובפרט על-ידי השליחות דהפצת התורה באופן ד"עשרה שיושבים ועוסקים בתורה", מתגלה ה"משיח" שבכל אחד ואחד מישראל, בחינת היחידה, שהיא ניצוץ מנשמתו של משיח צדקנו, בחינה היחידה הכללית, ועד לביאת משיח צדקנו בפועל ממש.

ובפרט על-ידי ההוספה בהפצת המעיינות (דפנימיות התורה) הוצה, בחינת היחידה שבתורה... שעל-ידי זה ממהרים ומזרזים ופועלים ופועלים תיכף קיום הבטחתו של משיח שכאשר יפוצו מעיינותיך הוצה אתי מר דא מלכא משיחא.

(משיחת שבת קודש פרשת שלח, מברכים החודש תמוז ה'תש"נ;
יתורת מנחם – התועודיות ה'תש"נ, כרך ג, עמ' 361-359)

ועל-דרך זה מבואר במדרש תהילים – התהילים של דוד המלך – שעל-ידי הנחת תפילין מעלה הקב"ה על בני-ישראל כאילו עוסקים בתורה יומם ולילה.

"הקב"ה גוזר והוא מבטל"

בשיחת אחרון-של-פסח תשכ"ה דיבר הרבי על הקשר בין הבן חכם והרשע, שלכן הוסמכו זה לזה ("כנגד ארבעה בנים דיברה תורה – אחד חכם, אחד רשע כו") – כפתגמו של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע. שלכן על החכם לדעת שלא מספיק לפעול עם התם או עם "שאינו יודע לשאול", אלא אדרבה, לשם כך ניתנה לו החכמה ("יהיב חכמתא להכימין") – כדי שישתמש בה לא רק לטובת עצמו אלא גם כדי לגלות את ה"אחד" שבבן הרשע, וזה מוסיף גם לחכם עצמו בעבודת ה' שלו על-דרך "ומתלמידי יותר מכולם".

והרבי הסיק מכך (שיחות-קודש תשכ"ח, כרך ב, עמ' 57):

לכן יש להשתדל בהשתדלות מיוחדת כדי לקרב רחוקים למצוות תפילין ולכל המצוות, שכן הוקשה כל התורה כולה לתפילין (קידושין לה,א)... וכדמצינו בגמרא שלמרות גודל העילוי של המלמד בנו תורה וכן המלמד בן חבירו, הרי ישנה (מסכת בבא-מציעא פא,ה) הפלאה דווקא בהמלמד בן עם-הארץ תורה, שאזי הוא מוציא יקר מזולל.

כל אלו המקדישים זמן ומרץ לקרב רחוקים יתווסף להם חיוניות בעבודתם, ואזי יקויים בהם הקב"ה גוזר והוא מבטל, ומתבטל הפירוד בין הטוב הנראה והנגלה עם ההעלם והסתר, ונמשך "יחננו ויברכנו (עד) יאר פניו אתנו סלה" מתוך שירה על היין בשמחה וטוב לבב.

בעצמו, אלא גם את הסובבים אותו, שכן "ויראו ממך" יגרום לכך שהגוי ינוס מפני אותו אחד, וממילא יינצלו גם הסובבים את אותו יהודי.

ולכן מה שאפשר לעשות בזרזות יותר, לחסוך מה שיותר עגמת-נפש, יש לעשות זאת – וזו סגולת מצוות תפילין, אבל כמובן לשים לב שאלו יהיו תפילין בזוקות וכשרות!

דרוש העניין של "ויראו ממך"

בשבת קודש פרשת בהעלותך תשכ"ז (שיחות-קודש, שם, עמ' 190) שב הרבי ועורר בהרחבה בעניין זיכוי יהודים בהנחת תפילין ואמר: יש להמשיך בהנחת תפילין עם יהודים... עתה מתחיל ה'בלגן' [עם אומות העולם] ודרוש העניין של "ויראו ממך" דבר שנפעל על-ידי הנחת-תפילין.

הרבי הוסיף ואמר:

ידועים דברי חז"ל שהחלטה טובה של היוצאים בצבא ורוצים להתענות (שבשעת מילוי תפקידים אסורים הרי בתענית, כדי לא להיחלש) – יכולים לקבל על עצמם שבשובם מהמלחמה יתענו, וזה מן כבר מעכשיו. כלומר: מכיוון שהי' יתברך יודע עתידות, למעלה מהזמן והיה הווה ויהיה כאחד, גלוי וידוע לפניו שפלוני בן פלוני יתענה בסופו של דבר, נחשב הדבר כאילו כבר עתה התענה.

ועל-דרך-זה גם בנוגע להנחת תפילין, מצד העובדה שגלוי וידוע היה לפני הקב"ה שיניחו תפילין עם הרבה יהודים, עמדה זכות זו בשעת המלחמה [=ששת הימים] להצלחת הנלחמים ועמם כל בני-ישראל. לכן יש להשלים ולהניח תפילין עם מה שיותר יהודים.

וגדולה מעלת התפילין שהוקשה כל התורה כולה לתפילין כמו שכתוב "יהיה לך לאות על ירך ולטוטפות בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך".

פרשת שלח

ושם ראינו את הנפילים בני ענק (יג,לג)

מבני שמחזאי ועואל שנפלו מן השמים בדור אנוש (רש"י)

מלאכים אלו ירדו לעולם ובעת ירידתם נתגשמו והיתה להם נפילה עצומה, כמסופר בסוף פרשת בראשית. המרגלים הזכירו אותם כדי לרמוז שירידה דומה צפויה לבני-ישראל לאחר שיצאו מהמדבר. שהרי במדבר הם מנותקים מהעולם, ועל-ידי כניסתם לארץ-ישראל, יצטרכו לעסוק בענייני העולם.

אך באמת אין הנידון דומה לראיה. שהרי ליהודי ניתנו כוחות נעלים, שלא בערך מלמלאכים. הנשמה היא "חלק אלוקה ממעל ממש", ו"ישראל וקוב"ה כולא חד", ולכן לא זו בלבד שהעסק בענייני העולם אינו מוריד את הנשמה מדרגתה, אלא אדרבה – בכוחה להפוך את ענייני העולם ולעשות מהם 'דירה' לו יתברך.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת שלח תשמ"ו)

ולמה ה' מביא אתנו אל הארץ הזאת... נשינו וטפנו יהיו לבז (יד,ג)

"טפנו" – רמז לאדם שהוא 'קטן' ודל בידיעת התורה. אצל אדם כזה מושקע חלק חשוב מכוחותיו במילי דעלמא, ולא עוד, אלא שגם כשהוא עוסק בתורה ובעבודה, מעורבים בזה לפעמים פניות אישיות, והלימוד הוא ללא שימת לב ויגיעה הררושה. זהו שאמרו (לקוטי-תורה בראשית מז,ב) שהתינוק מפרך יותר ממה שאוכל, כלומר: תורתו 'מתפררת' ונשכחת יותר ממה ש'נאכל' ונקלט.

זהו "טפנו יהיו לבז" – המרגלים חששו שאם ייכנסו בני-ישראל לארץ, תהיה מלאכתם קבע ותורתם עראי, דהיינו בחינת 'טף', וממילא תהיה "לבז".

על כך השיב להם הקב"ה (פסוק לא): "וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה והבאתי אותם וידעו את הארץ" – כשאדם עסוק בענייני העולם במשך חלק חשוב של היום, ובכל-זאת הוא קובע עיתים לתורה – הדבר יקר בעיני ה' יותר מאשר עסק התורה של אדם שאין לו מניעות וניסיונות כלל.

(לקוטי-שיחות כרך יג עמ' 196)

טובה הארץ מאוד מאוד. אם חפץ בנו ה' והביא אתנו אל הארץ הזאת (יד,ו-ח)

המרגלים לא רצו לעזוב את המדבר משום ששם היו משוחררים מטרדות העולם והיו יכולים להתמסר ללימוד התורה, ואילו בארץ-ישראל יצטרכו לעסוק בחרישה וזריעה. גישתם הייתה כגישתו של רשב"י בצאתו מהמערה (ברכות לה): "אפשר אדם חורש כו' וזורע כו' תורה מה תהא עליה".

על כך ענו יהושע וכלב:

"טובה הארץ מאוד מאוד" – דווקא על-ידי הכניסה לארץ וההתעסקות בעבודת הבוררים בקיום מצוות מעשיות, זוכים לגילוי אור נעלה, באופן של פעמיים "מאוד".

"אם חפץ בנו ה'" – כך הוא חפצו ורצונו של הקב"ה, שכני-ישראל ייכנסו לארץ-ישראל, ויש

לקיים ציווי זה בקבלת-עול פשוטה, בלי שום טענה ומענה.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת שלח תשמ"ו)

אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם (יד,ט)

"אל תיראו את עם הארץ" – ליהודי אין מה לפחד מהארציות ומהחומריות של העולם, "ארץ כנען", ועליו לכבשה ולעשות ממנה 'ארץ-ישראל', שכן "לחמנו הם" – כשם שלחם נועד למאכל אדם, כן מטרת בריאת העולם אינה אלא "בשביל ישראל" (רש"י ריש בראשית), כדי שיהודי יכבוש את העולם ויעשה ממנו 'דירה' לו יתברך.

(משיחת כ"ב בסיוון תשמ"ה)

אשר עין בעין נראה אתה ה' ועננך עומד עליהם (יד,ד)

"עין בעין נראה אתה ה'" – בני-ישראל ראו גילוי אלוקות, כיצד "אין עוד מלבדו",

"ועננך עומד עליהם" – אף ה'ענן' והחושך המעלים והמסתיר הוא בעצם "עננך", שהרי ממך הכול.

(לקוטי-תורה במדבר עמ' ל)

סלחתי כדברך (יד,כ)

"סלחתי" – הסליחה והמחילה באה מלמעלה, "כדברך" – על-פי אופן התשובה, כפי שהכין האדם את ליבו בתשובה ובחרטה מעומק הלב.

זהו שאנו אומרים בתפילת שמונה-עשרה "חנון המרבה לסלוח" – שיש דרגות רבות בסליחה, ולכל אחד ואחד סולח ה' בהתאם למדרגת התשובה שעשה.

(לקוטי-תורה דברים עמ' עב)

ובניכם יהיו רועים במדבר ארבעים שנה (יד,לג)

מבואר בתורת החסידות שהמדבר שהוא "מקום נחש, שרף ועקרב" והיינו שורש יניקת ה'קליפות'; הליכת בני-ישראל במדבר, ביחד עם ארון הברית, הכניעה את כוחה של הקליפה.

"מעשה אבות סימן לבנים" – הליכה זו מאפשרת לכל יהודי לבטל את ה'מדבר' הפרטי שלו שהם גופו ונפשו הבהמית.

השפעה זו בא לידי ביטוי גם בגשמיות: א) הענן שהיה הולך לפניו היה הורג נחשים ועקרבים, ב) הימצאותם של שישים רבוא נפשות הפכה את המדבר ממקום שומם וריק למקום יישוב, ג) המים מבארה של מרים הצמיחו דשאים ואילנות לרוב והמדבר נהפך משומם לפורח.

(לקוטי-שיחות כרך יג עמ' 16)